

VISOKA POSLOVNO-TEHNIČKA ŠKOLA STRUKOVNIH STUDIJA UŽICE

**STUDIJSKI PROGRAM: SPECIJALISTA MENADŽMENTA
TURISTIČKE DESTINACIJE**

SPECIJALISTIČKI RAD

Tema: MORBIDNI TURIZAM

Mentor: Dr Radmila Novaković Kostić Kandidat: Bojana Janković ST 7/14

Užice, septembar, 2016

Apstrakt: *Morbidni turizam kao posledica savremenog načina života i savremenih shvatanja turističkih kretanja danas ima vodeću ulogu u razvoju savremenih oblika turizma. Razlog istraživanja morbidnog turizma jeste smanjena potražnja za realnom turističkom ponudom, posebno u našoj državi. Rad se bavi analizom i predstavljanjem svih oblika morbidnog turizma (mračni turizam, turizam katastrofa, vamp turizam, narko-turizam, seks turizam i virtuelni turizam) i posledica koje on donosi imidžu turističke destinacije. Cilj rada je povećanje svesti o postojanju morbidnog turizma, pokušaj da se objektivno sagleda i zaustavi razvoj ovog oblika u korist razvoja normalnih savremenih oblika turizma koji služe turistima u svrhu odmora, relaksacije, rekreacije, kulturne animacije, poboljšanja opšteg zdravstvenog stanja turista. Rezultati istraživanja bi koristiti svima koji se bave turizmom i onima koji se bave razvojem turizma na destinaciji, ali i turistima, stvarnim i potencijalnim korisnicima turističkih usluga.*

Ključne reči: *savremeni oblici turizma, morbidni turizam i oblici, razvoj, posledice.*

Abstract: *Morbid tourism as a consequence of modern life and contemporary ideas of tourist movement has a leading role in development of contemporary forms in tourism. The reason for research morbid tourism is reduced demand for real tourist offer, especially in our country. This paper deals with the analysis and presentation all forms of morbid tourism (dark tourism, disaster tourism, vamp tourism, drug tourism, sex tourism and virtual tourism) and the consequences that it brings to image of tourist destination. The aim is to increase consciousness about the existence of morbid tourism, an attempt to an objectively comprehend and stop development of this form in favour development normal contemporary forms in tourism, which serve to tourists for rest, relaxation, recreation, cultural animation, improvement of general health. The results of research could be useful for everyone who are in tourism: one who engages development tourism on destination, but also for tourists, real and potential consumers of tourist services.*

Key words: *contemporary forms in tourism, morbid tourism and forms, development, consequences.*

1. UVOD

Turizam kao način života, kao potreba kretanja, kao izvor inspiracije, kao delo prirode i delo čoveka, predstavlja širenje i pomeranje kulturnih, sportskih, edukativnih, zabavnih, atraktivnih i geografskih granica i ide putem savremenosti kroz gradski, seoski, eko-turizam, planinski, banjski, zdravstveni, sportski, avanturistički, kulturni, edukativni, verski i druge oblike savremenog turizma. Turizam je umetnost stvaranja ideja, prostora, vremena, novčanih sredstava i slobode. Turizam je ljubav koja razvija čitavu privredu zemlje. Turizam je sveukupna dobit u koju moramo konstantno da ulažemo.

Putem materijalnog ulaganja (sopstvenog ili pozajmljenog) u razvoj turizma ostvarujemo ulog sebe, svoje slobode kreativnosti i ljubavi prema turističkoj destinaciji našoj određenoj ili raznim drugim koje ispunjavaju želje turista i ostvaruju novčani tok zakonom tržišta.

A turističko tržište, kao i svako drugo tržište, pomera granice ponude i potražnje u kvalitativnom i kvantitativnom smislu, od masovnog ka savremenom, i ostvaruje prelamanje svetlosti i tame, dobrog i lošeg:

*savremeni turizam predstavlja kretanje turista u nove ili obnovljene stare turističke destinacije, koje oplemenjuju, aktivno ili pasivno odmaraju, pokreću, kulturno uzdižu, doprinose zdravlju turista, upoznavanju novih kultura, jezika, religija i daju autentičnu zabavu;

***ali**, savremeni turizam predstavlja i turizam nezaboravnih avantura koje turistima daju gorak ukus, bol, patnju, mogućnost da se začude, iznenade, uplaše, zaraze u nedostacima prave ljubavi i da posete razne turističke atrakcije, a da se sa mesta i ne pomere. A to znači morbidni turizam, turizam stradanja. Upravo onaj turizam koji, uglavnom, ne podleže zakonima tržišta, pravilnom kretanju novčanog toka i, pre svega, zdravom načinu ishrane turističke želje.

Dakle, savremenost ne znači uvek savremenost, niti napredak uvek napredak. Danas to znači: ubrzanim koracima unatrag u nedogled unapred u savremeno ledeno doba, koje podrazumeva nazadovanje čoveka u napretku tehnologije, globalno zagrevanje tame koja ledi svetlost, a savremeno ledeno doba u turizmu globalno zagrevanje morbidnog turizma strategijskim zaleđivanjem normalnih savremenih i tradicionalnih oblika turizma.

2. MORBIDNI TURIZAM

“Morbidni turizam predstavlja svako putovanje koje izaziva svesno ili nesvesno pogoršanje zdravstvenog stanja turista, svako putovanje koje donosi bol, patnju, strah, trenutni užitek sa doživotnim posledicama, svako putovanje koje će turista želeći da zaboravi, ali neće moći, svako putovanje koje zahteva lečenje. Morbidni turizam predstavlja putovanje turista u mesta stradanja. Morbidni turizam predstavlja turizam stradanja.” (B.Janković, Užice, 2015)

Morbidni turizam obuhvata: mračni turizam, turizam katastrofa, vamp turizam, narko-turizam, seks turizam i virtuelni turizam, ali i milk šejk turizam (kombinacija krimi turizma, narko i seks turizma). Nijedan oblik morbidnog turizma nije kreativnost, niti umetnost. Morbidni turizam je jednostavno morbidno nametanje bola i patnje kao zakon jačeg.

Mračni turizam, kao oblik morbidnog turizma, „predstavlja putovanje u mesta koja asociraju na smrt, patnju, rat, genocid, razne tragične događaje i sl. Mračni turizam jeste prezentovanje realne i komodifikovane smrti i lokacije gde su se dogodile katastrofe: bojna polja i stratišta, gde su izvršena masovna streljanja ili genocid, groblja i grobnice, i dr.“ (B.Rabotić, Beograd, 2013)

Mračni turizam obuhvata: krimi turizam (mafijaške ture), javna smrt kroz turizam, ratni turizam.

Turizam katastrofa, kao oblik morbidnog turizma, “predstavlja putovanje na mesta gde su se nekada desile prirodne katastrofe: požari, poplave, cunami, vrtložni sistemi vetrova (tornado, uragan), vulkanske erupcije, zemljotresi, nuklearne katastrofe...” (I.Gudelj, Split, 2012)

Vamp turizam predstavlja putovanje turista u mesta navodnih natprirodnih pojava, a kao najpoznatije turističko vamp mesto jeste Dvorac Drakule u Transilvaniji. U Srbiji je to selo Zarožje (Bajina Bašta) i nadaleko poznati vampire Sava Savanović.

Narko turizam predstavlja putovanje turista koji prelaze granicu svesti, uz pomoć psihoaktivnih supstanci, do destinacija na kojima je dozvoljeno korišćenje opijata, kako lakših, tako i težih: Amsterdam, zemlje Latinske Amerike, Centralna i Južna Amerika, Bolivija, Brazil, Tajland... Za ljubitelje narko-turizma iz Rusije obećana zemlja je Goa, gde postoji „najkreativnije“ tržište narko-galanterije, kao što su kutijice za tablete ekstazija ili ogledalca za ušmrkivanje.

Seks turizam se definiše kao turizam posebnog zadovoljstva turista i gorke zarade domicilnog stanovništva i/ili inostranih „radnika“, odnosno osoba koje pružaju ovakvu uslugu. Vrste seks turizma su: muški seks turizam, ženski seks turizam i maloletnički seks turizam.

„**Virtuelni turizam** podrazumeva imaginarno putovanje u destinacije koje želimo u stvarnosti realizovati, ali sticajem okolnosti često se zadržavamo samo na tome: virtuelne ture po gradovima turističkih želja.” (B.Janković, Užice, 2015)

ZAKLJUČAK

Kako bi normalni oblici savremenog turizma mogli da se razvijaju, mi moramo, pre svega, da prihvatimo činjenicu da morbidni turizam postoji svuda u svetu i kod nas, da ostavlja cme tragove na telu i u duši turista, turizma i turističkih destinacija.

Tokom istraživanja postojanja i delovanja morbidnog turizma nailazila sam na konstatacije da postoje turisti koji vole ovaj vid "relaksacije". Istina, ima turista koji vole morbidnost. Ali to nije stvar ukusa da se o ukusima ne raspravlja, jerda ne postoji ponuda, ne bi postojala ni tražnja.

Posledice koje morbidni turizam donosi su: privremeno ili trajno oštećenje zdravlja turista, normalni oblici turizma i normalne turističke destinacije postaju manje zanimljive i iskorišćene.

Rešenje našeg problema ogleda se kroz istraživanje, pisanje i pričanje o postojanju i delovanju morbidnog turizma i upotrebom njihovog sistema: tiho, strategijsko uništavanje ovog "virusa", korak po korak. Jer, sistem se ruši iznutra. Ako postoji hrabrost i znanje onda postoji i mogućnost za uništenje morbidnog turizma. Jer, znanje je svetlost, znanje je sloboda. Slobodan put zdravog turizma.